

1. Přednáška

Teorie mezinárodních vztahů

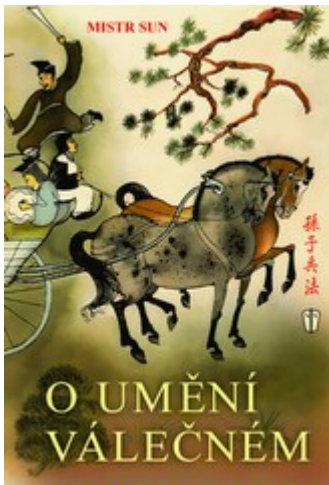
Obsah:

1. Předchůdci teorie mezinárodních vztahů
2. Vznik teorie mezinárodních vztahů
3. Teorie mezinárodních vztahů – ideové proudy:
 1. idealismus
 2. realismus
 3. scientismus
 4. kritické teorie (postmoderna, neomarxismus, feminismus, konstruktivismus)

1. Předchůdci teorie MV

Čína

Mistr Sun a jeho práce: [O umění válečném](#) (česky 2005, 2008)

Evropa

Thukydides (460-406 př.n.l.)- [Dějiny peloponéské války](#) jeho nahlížení na válku patří **do realistické teorie** a je považováno za základ mezinárodních vztahů – MV a MP jsou bojem o **MOC**.

Ve středověku je to především **Tomáš Akvinský** a jeho analýzy spravedlivé a nespravedlivé války.

V **renesanci** navazuje na Thukydidése především **Niccolo Machiavelli** / 1469-1527), jeho **Vladař** je předchůdce moderních teorií mezinárodních vztahů – jak se dostat k moci, jak se udržet u moci, jak se chovat na dobytém území...

Jiří z Poděbrad - evropské mírové společenství (**idealismus**)

Hugo Grotius /1583-1645) je *zakladatelem mezinárodního práva*- vyřeší se anarchie

Thomas Hobbes (1588-1679) – nutnost *společenské smlouvy* – všechna moc panovníkovi. 1651- Leviatan.

Immanuel Kant - 1725- **K věčnému míru** – světová občanská společnost, svaz národů, věčný mír, vše na etickém principu - *ideový základ idealismu v teorii MV*

Jean Jacques Rousseau (1712-1778) – tak jako Grotius snaha řešit anarchii systému

Adam Smith – ekonomická determinace MV

Carl Philipp Gottlieb von Clausewitz (1780 Burg bei Magdeburg – 1831 ve Vratislavy)

Byl to **pruský** generál a významný válečný **stratég** a teoretik. Jeho hlavním dílem je třídílná kniha **O válce (Vom Kriege)**, *válka jako jeden z nástrojů politiky*.

19. století – vznik **geopolitiky**, *pokus o vědecký přístup* k mezinárodním vztahům, **průsečník** geografických faktorů a MV

2. Vznik teorie mezinárodních vztahů

Ustavení MV jako vědního oboru v roce 1919- zřízena profesura MV (katedra) na University of Wales, snaha koncipovat MV vědomě jako vědní obor.

Skutečný rozvoj teorie MV až v 60. letech s nástupem realismu.

V ČR se formují MV jako vědní obor až kolem roku 2000.

3. Čtyři velké debaty v teorii MV

1. První debata – **mezi idealismem a realismem** (40.-50. léta 20. století). **O obsahu.**

Realisté: Edward Hallett **Carr**- politika je totožná s bojem o moc. Hlásí se k autorům jako byt Thukydídés, Hobbes, Machiavelli.

Idealismus-návrat ke Kantovi-**snaha o zachování míru, mezinárodní právo.**

Realismus v debatě vítězí, centrem realistické teorie se stávají USA, základem kniha německého emigranta Hanse **Morgenthaua**: **Politika mezi národy.**

2. Druhá debata – **mezi realisty a scientisty** (50.- 60. léta). **O metodě.**

Scientisté kladou důraz na **metody přírodních věd**, na **matematické analýzy.**

Tato **debata nemá vítěze**, ale realismus již není dominantní teorií, je jednou z mnoha a scientismus si zachoval místo ve výzkumu MV.

V rámci scientismu – **teorie her** (racionální volba):

hra s nulovým součtem

hra na zbabělce (kuře) –

auta proti sobě – racionální strategie- pokus přesvědčit protivníka, že budete riskovat, aby ustoupil (hrozba jaderného konfliktu)

vězňovo dilema

3. Třetí debata – **debata mezi paradigmaty** (70.-80. léta). **O obsahu.**

Po druhé debatě panuje názor, že v MV neexistuje jenom jeden jediný přístup k výzkumu, který je možno považovat za pravdivý, ale že cest k poznání může být i více. Mnohost cest se promítá do mnohosti paradigmat, z nichž každé vytváří vlastní obraz MV.

Paradigma – je obecná, nezpochybnitelná teorie, na jejím základě jsou formulovány konkrétnější teorie, které je možno v rámci paradigmatu ověřovat.

Nejvlivnější názory se soustřeďují do 3 paradigmat – přežívající realismus

- liberálně založený pluralismus

- marxismem inspirovaný kritický přístup.

Každé paradigma si vytváří vlastní svět, včetně pravidel toho, co pravdivé poznání je a co není. Mezi paradigmaty navzájem a mezi teoriemi v nich obsažených je vztah nesouměřitelnosti – to znamená, že poznatky získané prostřednictvím jednoho paradigmatu, nelze poměřovat s ostatními, takže vlastně nelze ani mluvit o debatě.

4. Čtvrtá debata – **mezi pozitivisty a postpozitivisty.**

O obsahu (ontologické otázky MV) **i o metodě poznávání** (epistemologie).

Pozitivisté – většina současných realistických a liberálních teorií – **MV existují objektivně**, nezávisle na lidském vědomí (objektivně existují zbraně, konflikty, ekonomická propojení, lidská práva,..).

Postpozitivisté – část liberálních teorií, část neomarxistů, postmodernistů, feministů a konstruktivistů – **MV nejsou jenom souhrnem materiálních faktorů vojenské, či ekonomické povahy, ale také souhrnem představ**, které vedou jednání aktérů MV.